

A COMPETENCIA DISCURSIVA NA LOMLOE E A NOVA COMPETENCIA PLURILINGÜE

- V XORNADAS DE LINGUA E LITERATURA GALEGAS NO ENSINO
- MARÍA LÓPEZ SÁNDEZ (MARIA.SANDEZ@USC.ES)

CARTA EUROPEA PARA AS LINGUAS REXIONAIS OU MINORITARIAS

COMPETENCIA EN COMUNICACIÓN LINGÜÍSTICA, COMPETENCIA PLURILINGÜE

-30 anos da Carta Europea das Linguas Rexionais ou Minoritarias

Descritores operativos da competencia plurilingüe: usa varias linguas, realiza transferencias e “Coñece, valora e respecta a diversidade lingüística e cultural presente na sociedade, integrándoa no seu desenvolvemento persoal como factor de diálogo, para fomentar a cohesión social”.

COMPETENCIA PLURILINGÜE

“Babel non representaría a ferida da que se debe sandar, senón o don primordial que debemos reconquistar” (Umberto Eco)

Incorporación ao currículo da perspectiva ecolóxica, da noción de “educación para a transición enerxética” e un discurso de conciencia medioambiental

Literatura ambiental e ecolóxica.

PERSPECTIVA ECOLINGÜÍSTICA

- Lectura guiada. Lectura de obras e fragmentos relevantes da literatura do patrimonio literario galego e, en menor medida, do lusófono, inscritas en **itinerarios temáticos** ou de xénero, que atravesan épocas, contextos culturais e movementos artísticos

CONSTELACIONES LITERARIAS

Tres días en la ópera

Estado en el proceso original
-Un día en la ópera

Beatriz Gilman
Adaptación de la

Angela Bee

Milagros

Gracia

Pa

Alc

Francisco

PERSPECTIVA ECOLINGÜÍSTICA

- O deseño de itinerarios nos que debe haber unha representación de autoras e autores reclama unha planificación consensuada ao longo da etapa para asegurar a progresión e a complementariedade necesarias que permitan a adquisición gradual das competencias interpretativas.

PERSPECTIVA ECOLINGÜÍSTICA

- **PERFIL DE SAÍDA**– Desenvolver unha actitude responsable a partir da toma de conciencia da degradación do ambiente e dos malos tratos animais baseada no coñecemento das causas que os provocan, agravan ou melloran, desde unha visión sistémica, tanto local como global.
- **EDUCACIÓN PARA A TRANSICIÓN ECOLÓXICA**- Lectura con perspectiva de xénero. Visibilización do universo literario feminino. Literatura ambiental e ecolóxica.

PERSPECTIVA ECOLINGÜÍSTICA

Valores Cívicos e Éticos:

Bloque de sustentabilidade e ética ambiental

- Consumo responsable para unha vida sustentable no planeta.
- – Consumo responsable e soberanía alimentaria.
- Propostas científicas e ético-políticas arredor dos problemas ecosociais.
- – Xustiza ecolóxica.
- – Ética ambiental: ecocentrismo, biocentrismo e extensionismo.
- – **Ecofeminismo** e ética do coidado.
- • **Protección e dereitos dos animais.**
- – Valores éticos e democráticos como fundamento para unha conduta empática e respectuosa cara aos animais.
- – **Os dereitos humanos da terceira xeración e a conduta cos animais baseada en dereitos.**

A FONDO

Caderno de análise
Sexta feira 21 de xuño de 2013 • Número 22

SERDOS GALIZA

À DEFENSA DOS ANIMAIS, UNHA DEMANDA SOCIAL

A demanda social de defensa dos animais e protección dos animais é unha demanda social que se relaciona coa defensa dos dereitos dos animais e coa defensa dos dereitos humanos. A demanda social de defensa dos animais é unha demanda social que se relaciona coa defensa dos dereitos dos animais e coa defensa dos dereitos humanos.

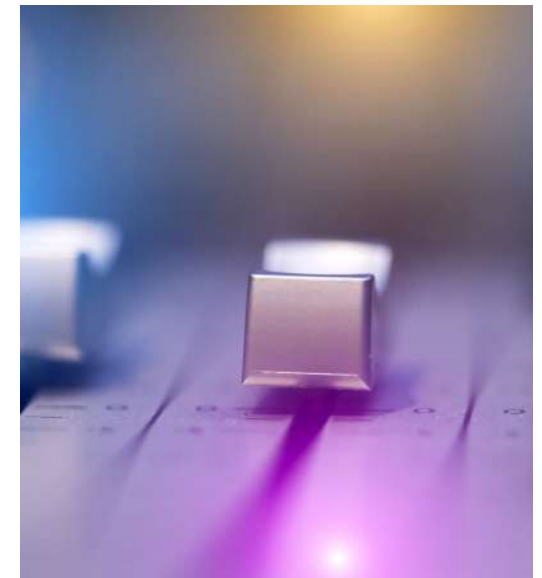
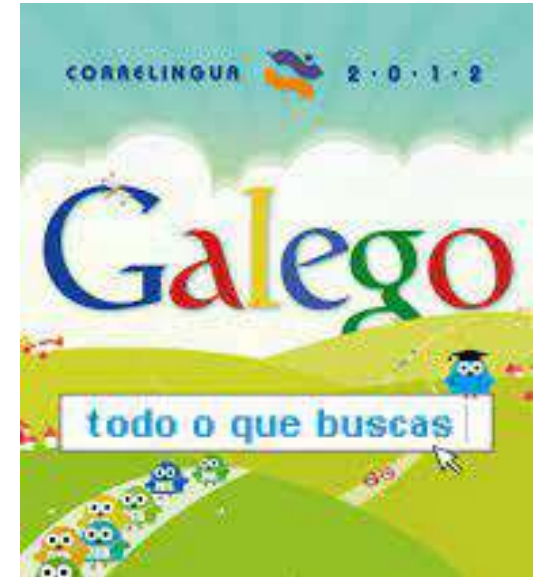
*PERSPECTIVA
ECOLINGÜÍSTICA*

“Oriéntase tamén á adquisición de vínculos co patrimonio cultural galego e, sobre todo coa lingua galega, procurando que sexa asumida como lingua propia de Galicia, afianzando a súa transmisión e impedindo a substitución lingüística”.

PERSPECTIVA ECOLINGÜÍSTICA A

O primeiro deles orientase ao recoñecemento da **diversidade lingüística** e dialectal da nosa contorna, de Galicia, de España e do mundo, particularmente do **ámbito lusófono**, co propósito de favorecer actitudes de aprecio a esta diversidade, e especialmente cara á lingua galega, combater prexuízos e estereotipos lingüísticos, tomar conciencia da situación da lingua propia de Galicia e estimular a reflexión interlingüística.

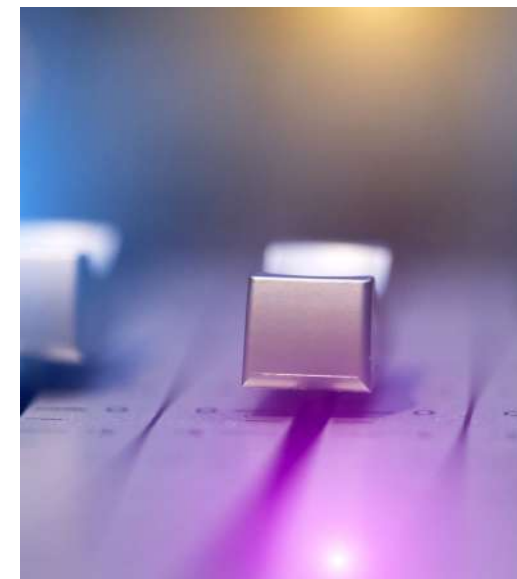
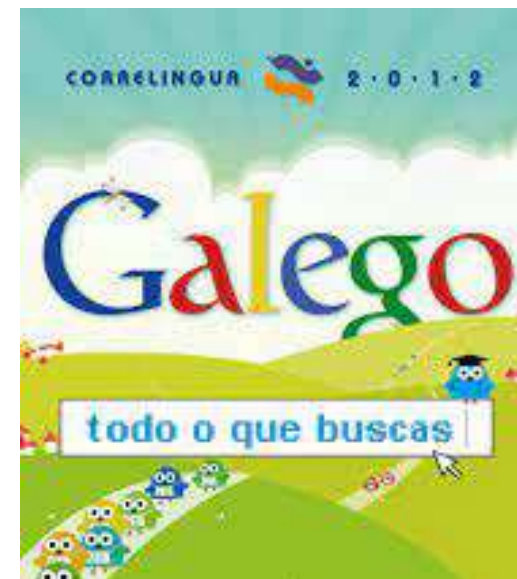
PERSPECTIVA ECOLINGÜÍSTICA

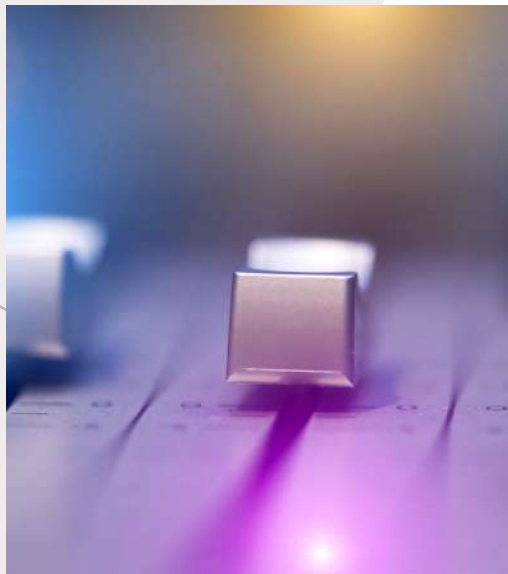
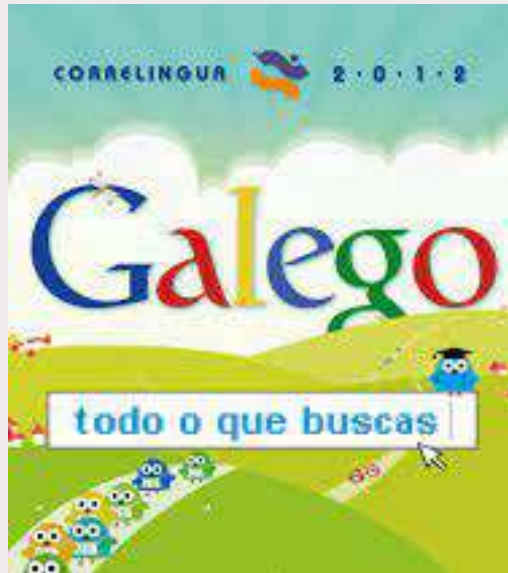
Alén diso, o alumnado debe coñecer, de xeito gradual, cal é a **situación sociolingüística** da súa comunidade, non só en canto á presenza do galego en distintos ámbitos (a Administración, o comercio, os medios de comunicación...), senón tamén en función da distribución xeográfica (poboación rural/urbana) ou doutras variantes como a idade (persoas maiores/xente nova). Este debe ser o punto de partida para reparar nas dificultades polas que atravesamos a lingua galega, **cun preocupante descenso de falantes**, confrontando as causas que o provocan, especialmente os prexuízos que lastran a normalización do galego, e reflexionando sobre a responsabilidade individual de cada falante na súa conservación.

A LINGUA E OS SEUS FALANTES

- Bloques de contido:
- 1. A lingua e os seus falantes
- 2. Comunicación
- 3. Educación literaria
- 4. Reflexión sobre a lingua

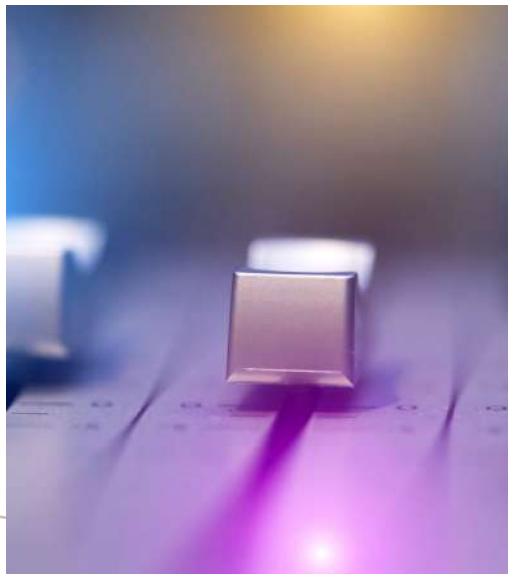

LINGUA CASTELÁ

A materia de Lingua Galega e Literatura terá un tratamento no centro análogo á de Lingua Castelá e Literatura, de xeito que se garanta, en todo caso, o obxectivo de competencia lingüística suficiente en ambas as linguas oficiais segundo o establecido no artigo 7 do Decreto 79/2010, do 20 de maio, para o plurilingüismo no ensino non universitario.

- Bloques de contido:
- 1. A lingua e os seus falantes
- 2. **Comunicación: comprensión oral e escrita**
- 3. **Comunicación: expresión oral e escrita**
- 4. Educación literaria
- 5. Reflexión sobre a lingua

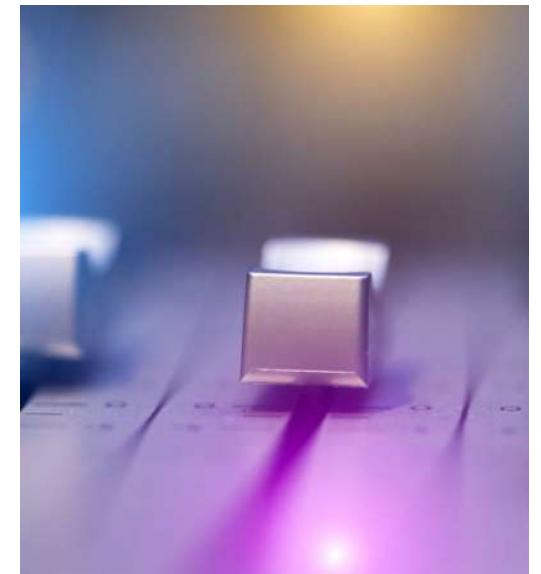
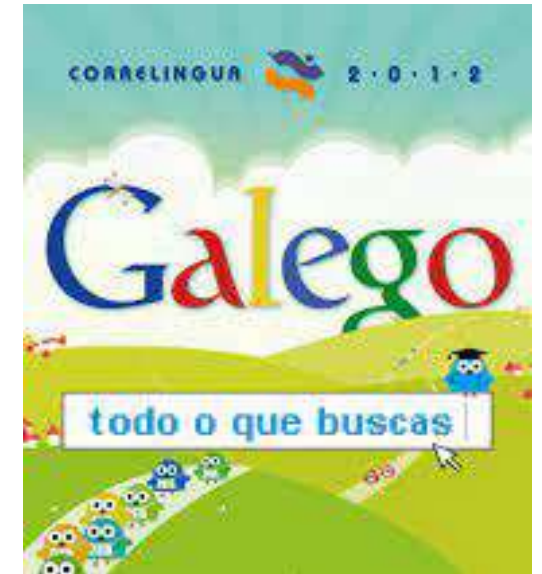

LINGUA CASTELÁ

- **Procesos de produción** de textos orais, escritos e multimodais.
 - – Interacción oral e escrita de carácter informal: tomar e deixar a palabra. Cooperación coloquial e cortesía lingüística. escoita activa, firmeza no discurso e resolución dialogada dos conflitos.
 - – **Produción oral formal:** planificación e procura de información, creación e revisión. Adecuación á audiencia e ao tempo de exposición. Elementos non verbais. Trazos discursivos e lingüísticos da oralidade formal.
 - – **Produción escrita:** planificación, redacción, revisión e edición en diferentes soportes. Corrección gramatical e ortográfica. Propiedade léxica. Usos da escritura para a organización do pensamento: toma de apuntamentos, esquemas, mapas conceptuais, definicións, resumos etc.

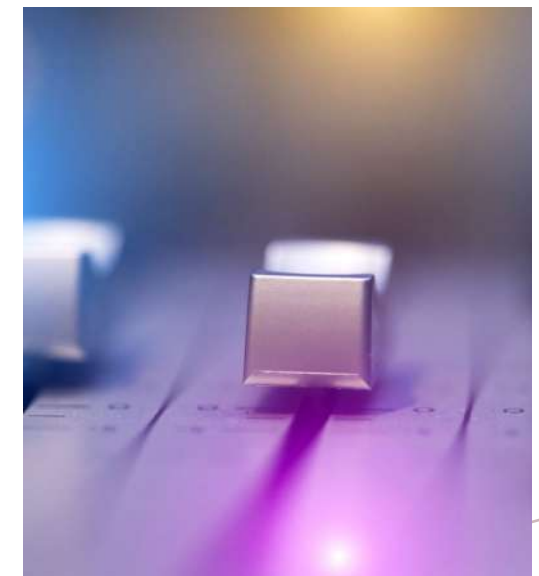
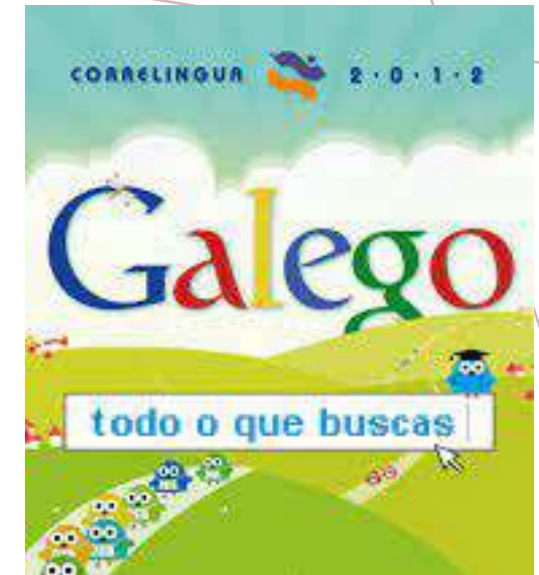
*LINGUA
ESTRANXEIRA*

- Bloques de contido:
- 1. Comunicación
- 2. Plurilingüismo e reflexión sobre a aprendizaxe
- 3. Interculturalidade

*LINGUA
ESTRANXEIRA*

- O uso do repertorio lingüístico e a reflexión sobre o seu funcionamento están vinculados co **enfoque plurilingüe da adquisición de linguas**. O enfoque plurilingüe parte do feito de que as experiencias do alumnado coas linguas que coñece serven de base para a ampliación e mellora da aprendizaxe de linguas novas e axúdanos a desenvolver e enriquecer o seu repertorio lingüístico plurilingüe e a súa curiosidade e sensibilización cultural.

LIÑAS DE ACTUACIÓN

- – O uso de distintos métodos que teñan en conta os **diferentes ritmos de aprendizaxe** do alumnado, favorezan a capacidade de aprender por si mesmos e promovan o traballo en equipo con **perspectiva de xénero**.
- – A realización de **proxectos** significativos para o alumnado e **a resolución colaborativa de problemas**, reforzando a autoestima, a autonomía, a reflexión e a responsabilidade.
- – A énfase na **atención á diversidade** do alumnado, na atención individualizada, na prevención das dificultades de aprendizaxe e na posta en práctica de mecanismos de reforzo tan pronto como se detecten estas dificultades.

LIÑAS DE ACTUACIÓN

- – O uso de estratexias para traballar **transversalmente a comprensión lectora, a expresión oral e escrita, a comunicación audiovisual, a competencia dixital e o fomento da creatividade**, do espírito científico e do emprendemento.
- – O **desenvolvemento dos contidos gradual e progresivo**, de maneira que, ademais de incrementar a dificultade dos procesos e situacións comunicativas, tamén se vaian adquirindo habilidades máis complexas que propicien a aprendizaxe individual e autónoma. A gradación entre cursos non se establece tanto mediante a distribución diferenciada de contidos como en función da maior ou menor complexidade dos textos, das habilidades de produción ou interpretación requiridas, da metalinguaxe necesaria para a reflexión sobre os usos ou do grao de autonomía conferido ao estudiantado.

LIÑAS DE ACTUACIÓN

- – O **traballo interdisciplinario e a coordinación** con outros departamentos e equipos do centro, especialmente co **equipo de dinamización da lingua galega** e co **equipo de biblioteca**. Esta colaboración incidirá na mellora dos procesos comunicativos e permitirá incorporar xéneros discursivos doutras materias e ámbitos de interese. As revistas escolares e as saídas didácticas (museos, exposicións, espectáculos...) son unha mostra deste traballo conxunto. Así mesmo, **as actividades interdepartamentais en formato audiovisual** (radio, televisión, documentais...) tamén poden ser instrumentos útiles e para a adquisición, produción e intercambio de contidos relacionados con distintas disciplinas. Todos eles deben contribuir á mellora nos procesos de produción e recepción oral, escrita e multimodal, así como a todo o que teña que ver coa alfabetización informacional.
- – A potenciación do **tratamento integrado de linguas (TIL)**, que se reflectirá na incorporación de nocións básicas dalgunhas linguas da Península Ibérica, especialmente da **portuguesa**, e que se fomentará con actuacións que lle faciliten ao alumnado galegofalante a **intercomunicación** nos dous idiomas (intercambios lingüísticos, concursos, glosarios bilingües/multilingües...). Cómpre que sexa consciente da utilidade deste coñecemento, non só para reforzar os vínculos culturais, sociais e económicos con Portugal e con toda a comunidade de países lusófonos, senón tamén para que a lingua galega adquiera unha maior proxección internacional.

LIÑAS DE ACTUACIÓN

- – A presentación de recursos dixitais en lingua galega que faciliten a busca de información, a revisión dos textos e a súa posterior divulgación, **sempre con respecto aos dereitos de propiedade intelectual**. Ademais de consultar datos e de ampliar contidos, o alumnado debe familiarizarse **co manexo de tradutores, correctores ortográficos e dicionarios ou manuais de estilo que lle axuden a mellorar a redacción dos seus escritos**. Tamén poden incorporarse procedementos que enriquezan os seus traballos e que permitan a súa difusión en distintos formatos (**realidade aumentada, códigos QR...**).

LIÑAS DE ACTUACIÓN

- – A énfase nas estratexias que fomenten a **oralidade** e as **competencias activas**, co fin de que o alumnado adquira as habilidades necesarias para expresarse correctamente nunha ampla variedade de situacións comunicativas (espontáneas ou planificadas) e de contextos (formais e informais). Entre o amplo abano de actuacións que contribúen ao desenvolvemento desta destreza, están **as dramatizacións e representacións teatrais, a radio coas súas múltiples posibilidades (podcasts, informativos, publicidade, teatro radiofónico...), a música (rap, poemas musicados...)** e todo tipo de iniciativas en formato audiovisual (audiocontos, videopoemas, booktrailers, booktubers, tutoriais...).
- – A promoción dun **modelo lingüístico afastado da castelanización e da deturpación** para conseguir unha lingua de calidade, valorando o dominio dos sistema fonético-fonolóxico – tanto vocálico como consonántico–, o uso do **léxico tradicional** e o emprego das **estruturas morfosintácticas máis xenuínas da lingua galega**.

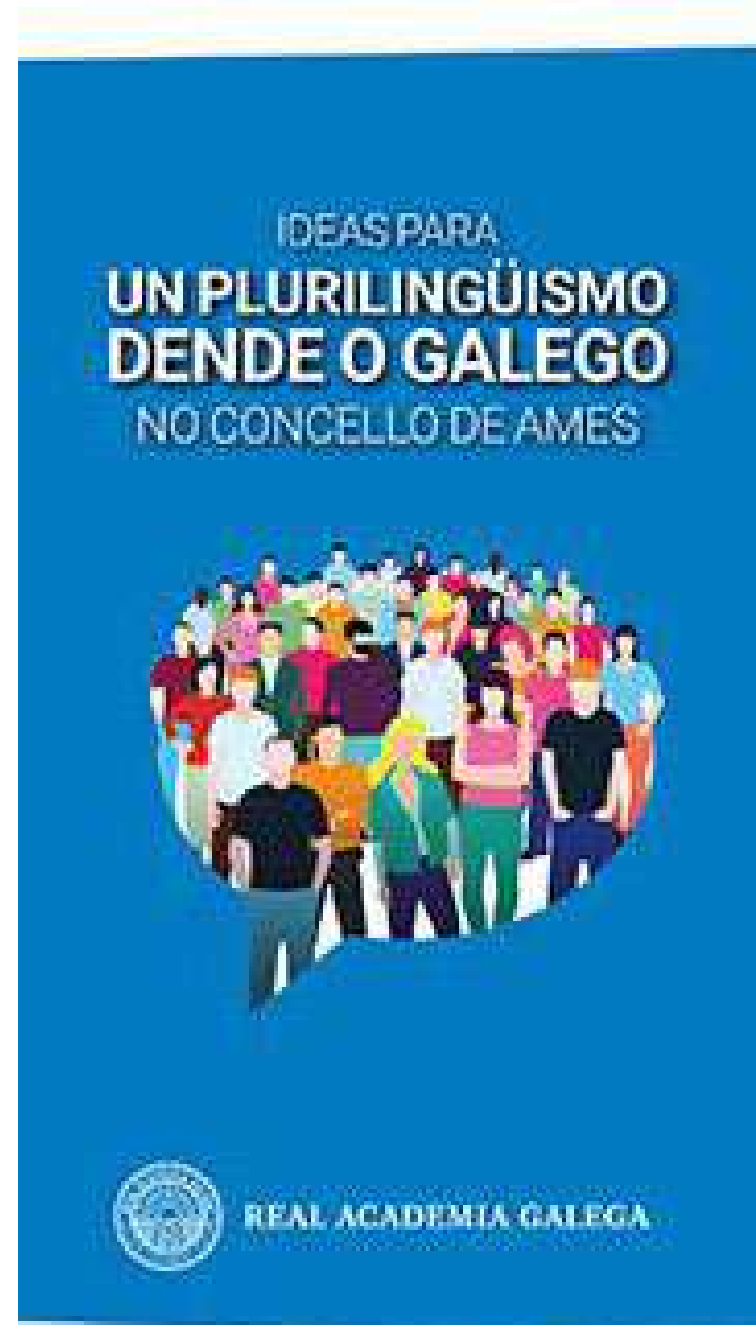
LIÑAS DE ACTUACIÓN

- – A **erradicación dos prexuízos lingüísticos** derivados da situación sociolingüística de Galicia nos últimos séculos, particularmente os que teñen que ver cos usos diglósicos do galego en determinados ámbitos. O alumnado debe comprender que non hai unhas linguas mellores ca outras, considerar isto non deixa de ser racismo lingüístico.
- – A detección e eliminación dos usos discriminatorios e ofensivos da lingua, de modo que se propicie a reflexión sobre os principios democráticos e se favoreza a análise crítica dos conflitos, tanto no centro educativo como noutros ámbitos. Fomentarase **un uso ético da linguaxe**, a resolución dialogada dos conflitos e a construción de vínculos persoais e sociais baseados no respecto e na igualdade de dereitos de todas as persoas.
- – A **proposta de obras e fragmentos de textos, literarios ou non, atendendo a valores socioculturais e éticos que promovan a defensa dos dereitos humanos e a conciencia ambiental. Tamén se deben abordar lecturas desde unha perspectiva de xénero. As charlas con escritoras e escritores, os clubs de lectura ou os obradoiros literarios resultarán unha boa ferramenta para afondar nestes contidos.**

*LIÑAS DE
ACTUACIÓN:
LINGUA
ESTRANXEIRA*

A identificación persoa-lingua, que implica axudar o alumnado a asociar a/o docente coa lingua que ensina de xeito automático. Desde o primeiro momento, a lingua estranxeira ten que ter presenza activa non só na aula, senón tamén no centro educativo. O profesorado ten a oportunidade de aproveitar as situacións cotiás de comunicación oral co alumnado: **practicamente toda a relación que se establece no centro educativo co alumnado é susceptible de desenvolverse na lingua estranxeira.**

CANTERBURY
TALES IN MODERN ENGLISH
BY J. U. NICOLSON

A gorgeous rendering of the lusty stories of England's Habelais.

Illustrated by ROCKWELL
KENT

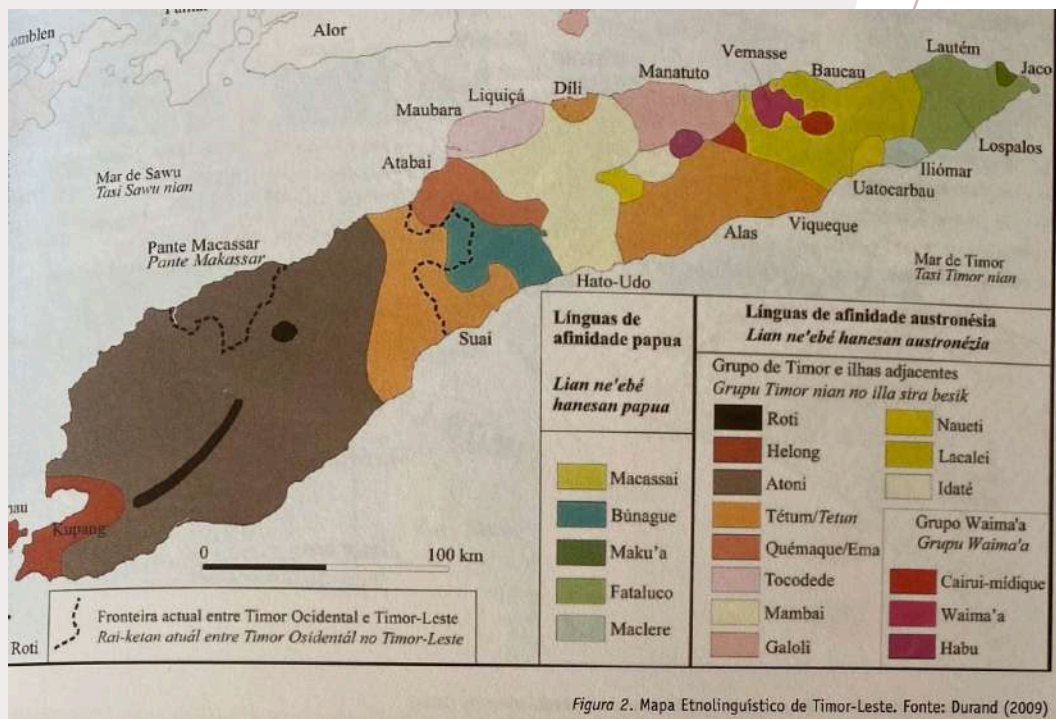
GEOFFREY CHAUCER

LIÑAS DE ACTUACIÓN: LINGUA ESTRANXEIRA

Desaproveitamento de aspectos sociolingüísticos do inglés para a sensibilización ecolingüística

Contradición entre as ideas de transferencia entre linguas, da comparación interlingüística con esta asociación persoalingua que se fai explícita

O DESAFÍO PLURILINGÜE

- “Al parecer en el mundo hay 7.000 lenguas, Y la mitad están en trance de desaparición. Acongoja imaginar esa gigantesca masacre silenciosa. Una lengua es algo extraordinario, es uno de los mayores logros de la mente humana. Un logro colectivo. Asombra todo ese ingenio, esa creatividad, ese esfuerzo invertido por una comunidad durante milenios no sólo para crear una herramienta de comunicación eficaz, sino también para dar forma a sus sueños y a sus miedos, a su manera de ver el mundo. Una manera única, porque cada lengua es una traducción de la realidad. Y todo eso, todo, junto con las memorias de los antepasados, los cuentos que las madres contaban a sus niños, las canciones y los rezos, desaparece calladamente para siempre cuando muere una lengua, y al poco es como si ese pueblo nunca hubiera existido” Rosa Montero.

ASIMETRÍAS

- Formulación dos bloques de contido
- Fronte ao currículo anterior, ráchase coa pretensión de manter unha introdución común que estableza un marco metodolóxico compartido

PRINCIPIOS FRONTE A RESULTADOS

- Fundamentación ecolingüística
- Tratamento “análogo” do que é de seu diferente
- Precedentes do uso de PLURILINGÜISMO
- “Se os programas plurilingües que se promoven e aplican nestas contornas non son sensibles e coherentes coa diferenza de status desas variedades, a competencia na lingua minorada será deficitaria, o seu papel social estará condenado á irrelevancia e a dimensión valorativa necesariamente baleira e mesmo hipócrita” .

QUE PODEMOS FACER?

Que podemos facer?

- I. Traballemos colaborativamente, implicándonos e atraendo a outros a unha tarefa ilusionante: a conservación da nosa lingua.
- II. Coidemos os espazos fóra da aula: falemos galego en gardas, corredores, a conserxaría, no comedor e nas actividades extraescolares... Fagamos do galego, como lingua propia, a lingua habitual.
- III. Reflexionemos sobre a riqueza lingüística do mundo: ao falarmos galego defendemos a rica diversidade lingüística do planeta. Entendamos a nosa coma unha causa global.
- IV. Coñezamos a ecolingüística e a súa conexión coa loita pola preservación da biodiversidade no planeta.
- V. Desenvolvamos proxectos interlingüísticos desde o galego, abramonos ao plurilingüismo sempre desde a lingua propia.
- VI. Interesémonos pola historia doutras linguas, acheguémonos á sociolingüística desde todas as linguas.

CONCLUSIONES

- 30 anos da aprobación da Carta Europea das Linguas Rexionais e Minoritarias, que non impediu unha evolución preocupante e unha perda sostida de falantes
- Avance do monolingüismo en castelán e dun perfil bilingüe asimétrico que avanza cara á substitución lingüística
- Retos para os materiais didácticos e para os deseños de programacións